

doc. Mgr. Gabriela Múcsková, PhD.

samostatná vedecká pracovníčka, riaditeľka Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV, v. v. i.

Kontakt

Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, v. v. i.

Panská 26

811 01 Bratislava 1

e-mail: gabriela.mucskova@juls.savba.sk

Vedeckovýskumné zameranie: dialektológia, historická lingvistika, sociolingvistika, jazyková politika, vonkajšie dejiny jazyka

Pedagogické zameranie: vývin slovenského jazyka, dialektológia, dejiny spisovnej slovenčiny, jazyková kultúra, teória spisovného jazyka, jazyková politika, sociolingvistika

Profesionálne pôsobenie

- od 2017 – riaditeľka Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV, v. v. i.
- od 1989 – 1995, 2003 doteraz – dialektologické oddelenie Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV v Bratislave
- od 1995 doteraz – Katedra slovenského jazyka Filozofickej fakulty UK v Bratislave

Vzdelanie a kvalifikačný postup

- 2017 – doc. v odbore slovenský jazyk – obhájená habilitačná práca *Jazykové zmeny v historickom vývine gramatických tvarov z aspektu gramatikalizácie (na príklade vývinu slovenského präterita)*, Filozofická fakulta UK v Bratislave
- 2017 – Ila – samostatná vedecká pracovníčka, Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV
- 2006 – PhD. v odbore slovenský jazyk – obhájená doktorandská práca: *Nárečie a spisovný jazyk v bežnej hovorenej komunikácii obyvateľov Gelnice*, Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV
- 1989 – Mgr. v odbore učiteľstvo všeobecnovzdelávacích predmetov: slovenský jazyk a literatúra – anglický jazyk a literatúra, Filozofická fakulta UK v Bratislave

Grantové projekty

I. Zodpovedná riešiteľka

- *Slovenský pravopis a jeho pravidlá v kontexte súčasnej jazykovedy a jazykovej praxe*. VEGA 2/0133/20 (2020 - 2023) – zodp. riešiteľka od r. 2021.
- *Jazyková zmena v historickom vývine jazyka a v procese formovania jeho spisovnej variety 2* VEGA 1/0681/17 (2017 – 2020).
- *Jazyková zmena v historickom vývine jazyka a v procese formovania jeho spisovnej variety* VEGA 1/0848/13 (2013 – 2016).
- *Historický archív nárečových záznamov ako prameň poznávania historickej lexiky a tradičnej ľudovej kultúry* VEGA 1/0780/10 (2010 – 2011).
- *Zusammenarbeit der Einrichtungen für Slowakistik der Universität Wien und Comenius Universität in Bratislava ausgerichtet auf die Weiterentwicklung diachroner linguistischer Disziplinen (Spolupráca slovakistických pracovísk Viedenskej univerzity a Univerzity Komenského v Bratislave)*

zameraná na rozvoj diachrónnych lingvistických disciplín) SAIA, Akcia Rakúsko-Slovensko 2010-10-15-9013 (2011).

II. Zástupkyňa vedúceho projektu

- *Robustné rečové technológie pre informačné systémy v slovenčine a ich diagnostika* VEGA 2/0138/08 (2008 – 2010) – realizovaný v Ústave informatiky SAV; Zodp. riešiteľ Ing. Miloš Cernák, PhD.
- *Moderné technológie spracovania reči v slovenčine využívajúce rečové databázy II* VEGA 2/5124/25 (2005 – 2007) – realizovaný v Ústave informatiky SAV; Zodp. riešiteľ Ing. Milan Rusko

III. Spoluriešiteľka

- *Slovník slovenských nárečí* – dlhodobý projekt, realizovaný v nadväzujúcich grantoch Vega; aktuálne VEGA 2/0114/22 (2022 – 2025). Zodpovedný riešiteľ: PaedDr. Miloslav Smatana, CSc.
- *Jazykové a komunikačné problémy na Slovensku a ich manažment* APVV-17-0254. (2018 – 2022). Zodp. riešiteľ Prof. PhDr. István Lanstyák, PhD.
- *Slovenčina v kontexte viacjazyčných spoločenstiev na Slovensku* APVV-0689-12 (2013 – 2017). Zodp. riešiteľ prof. PhDr. Juraj Dolník, DrSc. (2013 – 2014), doc. Mgr. Jozef Tancer, PhD. (2015 – 2017).
- *Slovenský jazyk a komunikácia v súvislostiach* VEGA 1/1430/04 (2004 – 2006). Zodp. riešiteľ prof. PhDr. Juraj Dolník, DrSc.

Publikačná činnosť

Výber publikácií

Vedecké monografie vydané v domácich vydavateľstvách

Múcsková, G. (2016): *Jazykové zmeny v historickom vývine gramatických tvarov z aspektu gramatikalizácie (na príklade vývinu slovenského préterita)*. Bratislava: Univerzita Komenského, 192 s. 

Balleková, K. – Dvornická, Ľ. – Felixová, I. – Ferenčíková, A. – Košková, A. – Múcsková, G. – Ripka, I. – Smatana M. (2006): *Slovník slovenských nárečí 2. L – P(povzchádzať)*. Ved. red. I. Ripka. Bratislava: Veda. 

Balleková, K. – Dvornická, Ľ. – Ferenčíková, A. – Chochol, M. – Múcsková, G. – Ráczová, P. – Smatana, M. – Šimunová, D. (2021): *Slovník slovenských nárečí 3. P(poza) – R*. Ved. red. A. Ferenčíková. Bratislava: Veda 

Vedecké práce v zahraničných časopisoch, zborníkoch a odborných publikáciách

Múcsková, G. – Lauersdorf, M. R. (2020): *Slovak*. In: Encyclopedia of Slavic Languages and Linguistics Online Leiden: Brill. Dostupné na: https://doi.org/10.1163/2589-6229_ESLO_COM_033661

Múcsková, G. (2018): *Syntheticization in the Grammaticalization of the Preterit in Slovak Dialects*. In: V zeleni drželi zeleni breg. Studies in Honor of Marc L. Greenberg. Eds. S. M. Dickey – M. R. Lauersdorf. Bloomington: Slavica Publishers – Indiana University, s. 219 – 242. 

Múcsková, G. (2018): *Regionálne dialekty a ľudová dialektológia*. In: Dialektologie a geolinguistika v súčasnej strednej Európe. Roč. 3. Ed. Z. Holub. Opava: Slezská univerzita v Opavě 2018. s. 191 – 211.

Múcsková, G. (2017): *The ideology of bourgeois nationalism and its reflections on language planning in the development of standard Slovak*. In: RASPRAVE – Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, roč. 43, č. 1, s. 379 – 395. Dostupné na: <https://hrcak.srce.hr/file/271257>

- Múcsková, G. (2017): *Lexical Borrowings in Traditional Dialects and their Variation (on the Example of Germanisms in Slovak Dialects)*. In: Dialekt/Dialect2.0 Langfassungen/Long papers. 7 Congress of the International Society for Dialectology and Geolinguistics (SIDG). Eds. E. Wandl-Vogt – A. Dorn. Wien: Praesens Verlag, s. 231 – 248.
- Múcsková, G. (2012): *The category of definiteness in relation to the lexical and grammatical development of the Slovak language*. In: Theory and empiricism in Slavonic diachronic linguistics. Eds. I. Janyšková – H. Karlíková. Praha: Lidové noviny, 2012. s. 423 – 433. 
- Múcsková, G. (2011): *Zmeny v stavbe, vývine a fungovaní nárečia v súčasnej jazykovej situácii (na príklade spišského nárečia)*. In: Dialektologie a geolinguistika v současné střední Evropě. Eds. Z. Holub – R. Sukač. Frýdek-Místek: Kleinwächter, s. 41 – 55.
- Múcsková, G. (2010): *Slavackaja litaraturnaja mova. Gistaryčnyja zmeny v statuse i vnutranaj forme*. In: Arche-Pačatak (Minsk), roč. 96, č. 9, s. 18 – 35.

Vedecké práce v domácich časopisoch, zborníkoch a odborných publikáciách

- Múcsková, G. (2021): *Kondicionálne tvary v slovenčine v kontexte historickej gramatikalizácie a súčasnej dynamiky*. In: Jazyková zmena a pramene jej skúmania. Eds. G. Múcsková – K. Muziková. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, s. 69 – 105. 
- Múcsková, G. (2019): *Lexicalization after grammaticalization in the development of Slovak adjectives ending in -lý originating from l-participles*. In: SKASE Journal of Theoretical Linguistics [elektronický dokument]. 2019, roč. 16, č. 3, s. 156 – 178 [online] http://www.skase.sk/Volumes/JTL41/pdf_doc/09.pdf
- Múcsková, G. (2017): *O slovenskom purizme a anti-purizme v kontexte jazykových ideológií*. In: Jazyky a jazykové ideológie v kontexte viacjazyčnosti na Slovensku. Eds. I. Lanstyák – G. Múcsková – J. Tancer. Bratislava: Univerzita Komenského, s. 39 – 79. 
- Múcsková, G. (2017): *Bohemizmus nie je (len) prevzaté z češtiny*. In: Jazyk a jazykoveda v súvislostiach. Eds. O. Orgoňová – A. Bohunická – G. Múcsková – K. Muziková – Z. Popovičová Sedláčková. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, s. 595 – 606.
- Múcsková, G. (2015): *Status jazyka z hľadiska jazykového plánovania v podmienkach slovenskej jazykovej situácie*. In: Človek a jeho jazyk 3. Inšpirácie profesora Jána Horeckého. Ed. M. Šimková. Bratislava: Veda, s. 213 – 248. 
- Múcsková, G. (2015): *Polemika o jazyku ako prameň poznávania dejín spisovného jazyka v kontexte jazykovej politiky alebo O purizme v jednej „zabudnutej“ diskusii*. In: Jazykovedné štúdie 32. Prirodzený vývin jazyka a jazykové kontakty. Eds. K. Balleková – L. Králik – G. Múcsková. Bratislava: Veda, s. 567 – 576. 
- Múcsková, G. (2014): *Takmer zabudnutá diskusia o jazyku a jazykovede*. In: „Pri zelenom stole: NAŠA REČ“: Návraty k takmer zabudnutej diskusii. Eds. G. Múcsková – J. Vrábľová. Bratislava: Univerzita Komenského, s. 7 – 20. (úvodná štúdia) 
- Múcsková, G. (2013): *Variantnosť výsledkov gramatikalizačných procesov vo vývine psl. perfekta v slovenských nárečiach*. In: Philologica 72. Slovo a tvar v štruktúre a v komunikácii. Eds. G. Múcsková – K. Muziková – M. R. Lauersdorf. Bratislava: Univerzita Komenského, s. 69 – 80. 
- Múcsková, G. (2013): *„Nehatený rozvoj“ spisovného jazyka v kultúrnom a politickom kontexte 60. rokov 20. storočia*. In: Sociolinguistica Slovaca 7. Jazyk a diskurz v kultúrnom a politickom kontexte spisovnej slovenčiny. Eds. S. Ondrejovič – J. Vrábľová – A. Krausová. Bratislava: Veda, s. 91 – 103. 
- Múcsková, G. (2012): *"Nepoužívanie" jazyka – historizácia ako typ jazykovej zmeny*. In: Jazykoveda v pohybe. Ed. A. Bohunická. Bratislava: Univerzita Komenského, s. 305 – 315. 
- Múcsková, G. (2011): *Zánik ako typ jazykovej zmeny 1*. In: Jazyk a komunikácia v súvislostiach 3. Ed. O. Orgoňová. Bratislava: Univerzita Komenského, s. 277 – 286.

- Múcsková, G. (2010): *Meno ruže v jazykovom (nárečovom) obraze sveta*. In: Súradnice súčasnej slovanskej dialektológie. Ed. K. Balleková. Bratislava: Veda, s. 209 – 220. 
- Múcsková, G. (2010): „Opakované prevzatia“ ako výsledok historických kultúrnych kontaktov. In: Slovo, tvorba, dynamickosť. Ed. M. Šimková. Bratislava: Veda, s. 442 – 451. 
- Múcsková, G. (2009): *Nárečová diferenciácia a vymedzenie nárečových oblastí. (Na príklade Štolcovho členenia spišských nárečí)*. In: Jazykovedné štúdie 26. História, súčasný stav a perspektívy dialektologického bádania. Ed. G. Múcsková. Bratislava: Veda, s. 63 – 70. 
- Múcsková, G. (2009): *Prípady gramatikalizácie vo vývine slovenského jazyka*. In: Jazykovedný časopis, roč. 60, č. 2, s. 131 – 144. 
- Múcsková, G. (2008): *Akomodácia v podmienkach bivarietnej jazykovej komunikácie*. In: Jazyk a jazykoveda v pohybe. Ed. S. Mislovičová. Bratislava: Veda, s. 176 – 188. 
- Múcsková, G. (2007): *Diglosia v slovenskej jazykovej situácii (diachrónny pohľad)*. In: Jazykovedný časopis, roč. 58, č. 1, s. 47 – 53. 
- Múcsková, G. (2007): *Variantnosť v procese jazykovej zmeny*. In: Jazyk a komunikácia v súvislostiach 2. Ed. O. Orgoňová. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, s. 363 – 369.
- Múcsková, G. (2005): *K otázke explanácie variantnosti a interferencie jazykových systémov nárečia a spisovného jazyka v komunikácii*. In: Jazyk a komunikácia v súvislostiach. Ed. J. Dolník. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, s. 225 – 235.
- Múcsková, G. (2000): *Mesto Gelnica a jeho jazyk : (poznámka k bilingválnej diglosnej jazykovej situácii starého baníckeho mesta)*. In: Mesto a jeho jazyk. Ed. S. Ondrejovič. Bratislava: Veda, s. 184 – 193. 
- Múcsková, G. (1998): *Lexikálne prevzatia z nemčiny v písomných pamiatkach predpisovného obdobia*. In: Philologica 49. Ed. P. Žigo. Bratislava: Univerzita Komenského, s. 59 – 66.

Učebné texty

Múcsková, G. – Muziková, K. – Wambach, V.: *Praktická dialektológia. Vysokoškolská príručka na nárečovú interpretáciu*. Wien: Facultas Verlags- & Buchhandels AG, 2012. 138 s. +CD ROM.

Zostavovateľské práce (editorstvo)

- Múcsková, G. – Muziková, K. (2021): *Jazyková zmena a pramene jej skúmania*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave. 316 s.
- Balleková, K. – Dvornická, L. – Múcsková, G. – Smatana, M. (2019): *Ferenčíková, Adriana: Poklady pod povrchom slov ukryté. Výber z diela*. Bratislava: Veda. 480 s.
- Chocholová, B. – Molnár Satinská, L. – Múcsková, G. (2017): *Jazyk a jazykoveda v pohybe II. (Socio)lingvistika - perspektívy, limity a mýty*. Bratislava: Veda. 575 s.
- Lanstyák, I. – Múcsková, G. – Tancer, J. (2017): *Jazyky a jazykové ideológie v kontexte viacjazyčnosti na Slovensku*. Bratislava: Univerzita Komenského. 312 s.
- Balleková, K. – Králik, L. – Múcsková, G. (2015): *Jazykovedné štúdie 32. Prirodzený vývin jazyka a jazykové kontakty*. Bratislava: Veda. 583 s.
- Múcsková, G. – Vrábl'ová, J. (2014): „Pri zelenom stole: NAŠA REČ“: návraty k takmer zabudnutej diskusii. Bratislava: Univerzita Komenského. 148 s.
- Múcsková, G. – Muziková, K. – Hargašová, Z. (2013): *Philologica 72. Slovo a tvar v štruktúre a v komunikácii*. Bratislava: Univerzita Komenského. 456 s.

Múcsková, G. (2009): *Jazykovedné štúdie 26. História, súčasný stav a perspektívy dialektologického bádania*. Bratislava: Veda. 216 s.

Členstvo v redakčných radách časopisov

- *Jazykovedný časopis* – hlavná redaktorka (od 2013 – doteraz; 2007 – 2012 výkonná redaktorka) <https://sciendo.com/journal/JAZCAS> ; <http://www.juls.savba.sk/ediela/jc/>
- *Slovenská reč* – členka (od 2017) <http://www.juls.savba.sk/ediela/sr/>

Členstvo vo vedeckých organizáciách a spoločnostiach

- *Slovenská jazykovedná spoločnosť* (od 2009 – členka výboru; 2009 – 2011 – podpredsedníčka; 2004 – 2009 – vedecká tajomníčka) <https://www.juls.savba.sk/sjs.html>
- *Slavic Linguistics Society* (od r. 2014) (členka) <http://www.slaviclinguistics.org/>
- *International Society for Dialectology and Geolinguistics – SIDG* (od r. 2015) (členka) <http://www.geo-linguistics.org/>
- *Vedecká rada Jazykovedného ústavu L. Štúra SAV* – 19. december 2011 – 1. 10. 2017 (členka)
- *Atestačná komisia Jazykovedného ústavu L. Štúra SAV*, v. v. i. – od 2021 (členka)
- *Kodifikačná a pravopisná komisia pri Jazykovednom ústave L. Štúra SAV*, v. v. i. – od 2021 (členka)

Ďalšie pedagogické pôsobenie

- 2007 – 2017 – lektorka slovenského jazyka na Letnej škole slovenského jazyka a kultúry Studia Academica Slovaca
- 21. – 30. 3. 2006 – Language Centre of the University of Tampere, Fínsko (program Erasmus)